

Stanisław Skoczylas

Rektor w latach 1928–1930

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

fot. W. Gargul, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny - Archiwum. Ilustracji

Profesor Stanisław Skoczylas

Stanisław Skoczylas urodził się 1 marca 1875 roku w Wieliczce, w rodzinie górniczej. W 1894 roku w Gimnazjum w Bochni zdał maturę z odznaczeniem, następnie rozpoczął studia w Akademii Górniczej w Leoben w Austrii. W 1897 roku ukończył Wydział Górniczy, a w 1898 roku Wydział Hutniczy i uzyskał dyplom inżyniera górniczego i hutniczego. Podczas studiów, w latach 1896–1897, był prezesem akademickiej Czytelni Polskiej. Po ukończeniu studiów odbył roczną służbę wojskową i złożył egzamin oficerski. W 1899 roku rozpoczął pracę zawodową, jako elew górniczy w Kopalni Soli Potasowych w Kałuszu, a od 1900 roku był asystentem inżyniera w Kopalni

Węgla w Orłowej na Śląsku Cieszyńskim.

W następnym roku podjął pracę w małopolskich salinach i kolejno był ich budowniczym w Kosowie, Delatynie i Dolinie. Od 1907 roku był inżynierem maszyn i warsztatów Kopalni w Wieliczce. W 1909 roku przydzielony został do Departamentu Salinarnego w Krajowej Dyrekcji Skarbu we Lwowie, jako inspektor budowli maszyn salinarnych dla wszystkich dwunastu małopolskich salin. Następnie w połowie 1910 roku powierzono mu kierownictwo budowy elektrycznej centrali i warzelni próżniowej systemu „Vacuum” w Wieliczce. Budowę tę prowadził aż do drugiej połowy 1911 roku. Następnie został powołany, jako techniczny referent dla małopolskich salin Ministerstwa Skarbu we Wiedniu. Wraz z końcem 1915 roku został mianowany starszym radcą górniczym i przydzielony do Dyrekcji Skarbu we Lwowie, jako samoistny referent i kierownik Departamentu dla Małopolskich Salin. Po uzyskaniu przez Polskę niepodległości, utworzona w październiku 1918 roku Polska Komisja Likwidacyjna powierzyła mu Dyrekcję Salin w Krakowie, a w 1919 roku po przeniesieniu górnictwa solnego z Ministerstwa

Handlu do Ministerstwa Przemysłu i Handlu został dyrektorem Państwowych Zakładów Salinarnych w Małopolsce. Mieszkając w Wieliczce udzielał się również w życiu kulturalnym i społecznym, między innymi w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół” oraz jako czynny śpiewak i prezes Towarzystwa Śpiewaczego „Lutnia”. Po przeprowadzce do Krakowa nadal utrzymywał bliskie kontakty towarzyskie z zaprzyjaźnionymi rodzinami w Wieliczce.

W październiku 1923 roku zawodowo związał się działalnością naukowo-edukacyjną i rozpoczął pracę na Wydziale Górniczym Akademii Górniczej. 12 lutego 1924 roku postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej otrzymał tytuł profesora zwyczajnego budowy maszyn górniczych. W piśmie z 15 marca 1924 roku Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poinformowało go o tej nominacji i przedstawiło swoje oczekiwania: „Zawiadamiając o powyższej nominacji, wzywam Pana do bezwzględnego złożenia przysięgi służbowej na ręce Jego Magnificencji Rektora Akademii Górniczej w Krakowie oraz porozumienie się z Dziekanem Wydziału Górniczego, co do objęcia przez Pana obowiązków nauczyciela. Do obowiązków tych będzie należało prowadzenie badań naukowych, odbywanie wykładów i ćwiczeń z budowy maszyn górniczych w zakresie potrzeb nauczania, co najmniej jednak w wymiarze pięciu godzin wykładów i dwóch godzin ćwiczeń tygodniowo w ciągu całego roku akademickiego lub w wymiarze temu odpowiednim według zasady, iż dwie godziny ćwiczeń odpowiadają jednej godzinie wykładów, kierownictwo zakładu potążonego z katedrą oraz w ogóle sprawowanie wszelkich czynności akademickich, związanych z Pańskim stanowiskiem”. W teczce z dokumentami zachował się tekst przysięgi profesorskiej złożonej i podpisanej przez niego 31 marca 1924 roku. A oto tekst Aktu Przysięgi: „Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonym mi stanowisku nauczycielskim przyczynić się będę w zakresie działania ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, wszystkich obywateli kraju w równym

mając zachowaniu, przepisów prawa strzec będąc pilnie, obowiązki mego urzędu spełniać gorliwie i sumiennie, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi Panie Boże dopomóż". 19 listopada 1924 roku objął kierownictwo Katedry Maszyn Górniczych. W latach 1924–1926 był dziekanem wydziału, a następnie w latach 1926–1927 jego prodziekanem. W latach 1927–1928 oraz 1930–1931 był prorektorem Akademii Górniczej, a w latach 1928–1930, przez dwie kadencje był rektorem. Był to okres intensywnej budowy gmachu głównego akademii przy al. Mickiewicza 30, budowy laboratorium maszynowego przy ul. Reymonta oraz bursy przy ul. Gramatyka. Niestety był to również okres walki o uzyskanie środków finansowych z kasy państwowej oraz z przemysłu górniczego i hutniczego dla realizacji tak niezbędnych dla rozwoju AG budynków i to w tak niedogodnym okresie ekonomicznym, jakim był światowy kryzys. W marcu 1930 roku osiągnięto już istotny sukces, obydwa skrzydła budynku głównego zostały ukończone i akademii przejęła obiekt. Rozpoczęto wprowadzać sukcesywnie pod własny dach wszystkie swoje katedry i zakłady oraz administrację, które dotychczas mieściły się w kilku budynkach publicznych na terenie Krakowa.

W 1932 roku, wspólnie z E. Windakiewiczem i W. Budrykiem, przeciwstawił się zamiarom władz państwowych, zmierzającym do likwidacji kopalni w Bochni z powodu jej nierentowności. Poza działalnością akademicką, dał się poznać na niwie administracyjnej i politycznej. W latach 1931–1935 był senatorem III kadencji Senatu RP z listy Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i równocześnie w latach 1933–1935 był wiceprezydentem Krakowa. Aby móc sprawować ten urząd, 4 marca 1933 roku, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydało specjalną zgodę zezwalającą pełnić obowiązki wiceprezydenta Krakowa. Ponownie był senatorem V kadencji Senatu RP w latach 1938–1939 z ramienia Obozu Zjednoczenia Narodowego. Wówczas wybrany został członkiem Komisji Budżetowej, Oświatowej i Prawniczej. Ponadto społecznie udzielał się w Krakowskim Towarzystwie Technicznym. Rozległa działalność polityczna i społeczna spowodowała, że niewiele publikował. W czasopiśmie technicznych: „Czas Techniki” i „Przegląd Górniczo-Hutniczy” ukazało się tylko kilka artykułów, w większości poświęconych zagadnieniom górniczym i salinarnym.

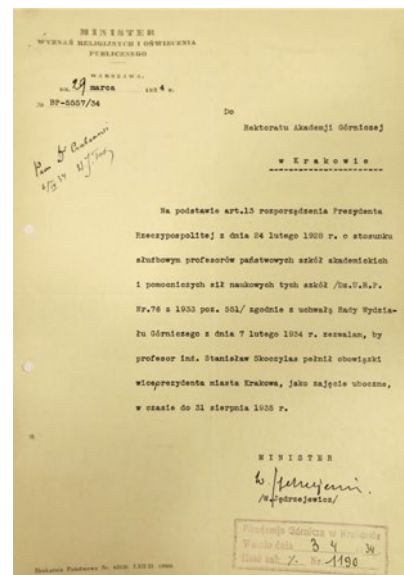
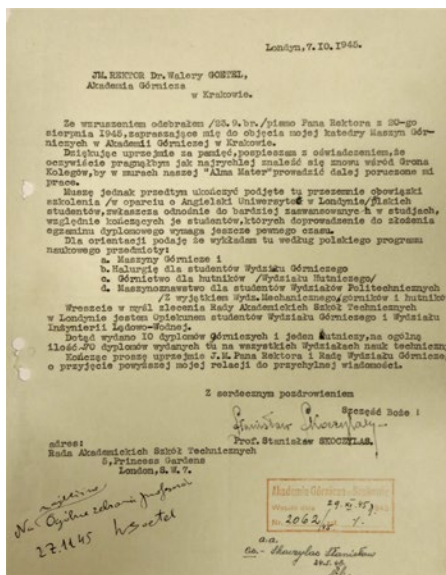
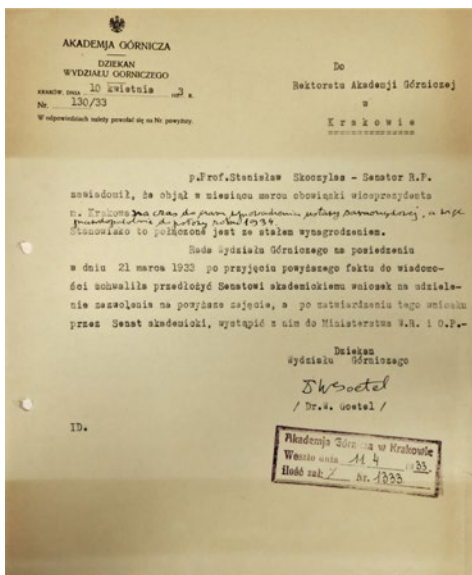
Po wybuchu II wojny światowej, przez Rumunię, Jugosławię i Francję w 1940 roku dotarł do Anglii. Tam podjął starania o umożliwienie polskim studentom ukończenia studiów technicznych na uczelniach brytyjskich. Od 1941 roku zajął

fot. Archiwum AGH

Portret rektorski namalowany przez Józefa M. Pochwałskiego zawieszony w auli głównej AGH

się szkoleniem polskich studentów w Polish University College of London i przez prawie ćwierć wieku był wiodącym profesorem szkolącym polskich inżynierów w oparciu o Angielski Uniwersytet w Londynie. W roku akademickim 1942/1943 sprawował nadzór nad kursami górnictwa i hutnictwa zorganizowanymi dla Polaków przez Uniwersytet w Birmingham oraz prowadził dla nich wykłady uzupełniające różnice między polskimi a angielskimi programami nauczania. W 1942 roku współorganizował Polski Komitet Rady Akademickiej Studiów Technicznych (RAST), będący polską wyższą uczelnią techniczną z siedzibą w Londynie. Był też członkiem trzyosobowej komisji kierującej uczelnią i zarazem zastępcą przewodniczącego. Ponadto był członkiem Komisji Statutowej RAST, powołanej przez prezydenta RP Władysława Raczkiewicza. Przez cały czas pełnił funkcję dziekana Wydziału Inżynierii Lądowo-Wodnej i Wydziału Górniczego. Na górnictwie wykładał maszyny górnicze i halurgię (solnictwo), a także górnictwo dla studentów Wydziału Hutniczego

Dokumenty dotyczące rektora S. Skoczyłasa. Pierwszy od lewej dotyczy objęcia funkcji wiceprezesa Krakowa w 1933 roku, drugi to list z 1945 roku do rektora AG Walerego Goetla dotyczący ewentualnego powrotu z Londynu, trzeci to pismo z Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zezwalające na pełnienie obowiązków wiceprezesa Krakowa

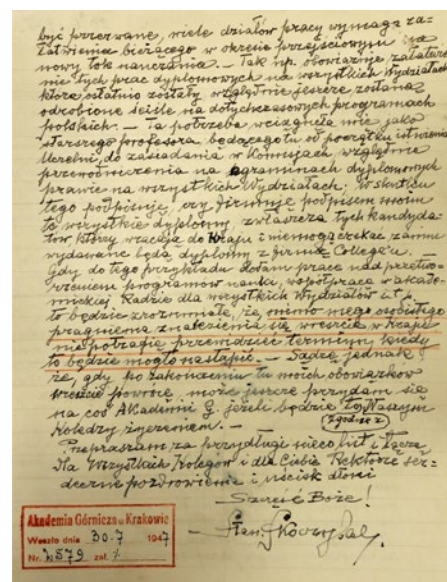
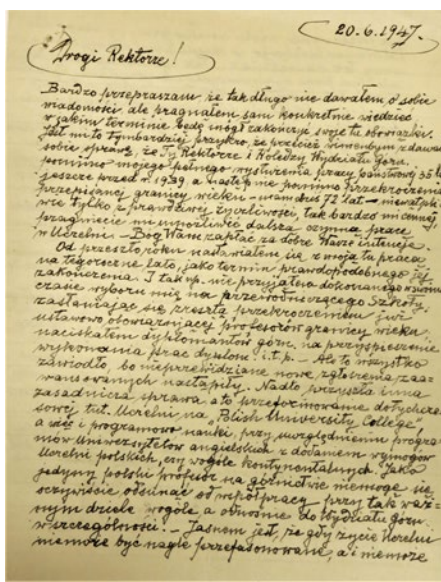
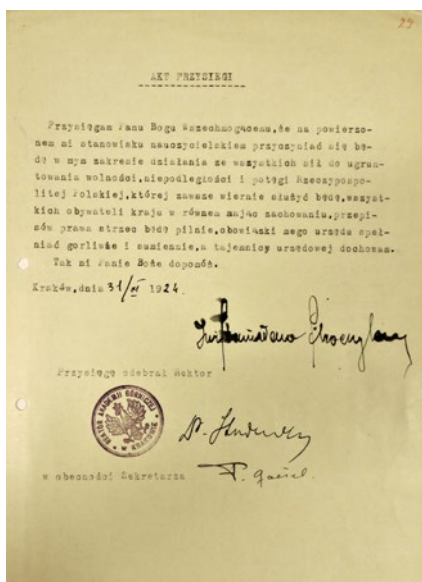
Uroczystość zaprzysiężenia nowo wybranego wiceprezesa Krakowa Stanisława Skoczyłasa (w środku), pierwszy od lewej prezydent Krakowa Mieczysław Kaplicki

oraz maszynoznawstwo dla wszystkich wydziałów politechnicznych. W 1946 roku był członkiem komisji włączającej do RAST Polską Szkołę Architektury, po odmowie jej dalszego finansowania, jako swojego wydziału przez Uniwersytet w Liverpool. Po przejściu w 1947 roku RAST przez nowo utworzony Polish University College (PUC) w Londynie, został członkiem jego Rady Naukowej (Academic Board), jako profesor Wydziału Mechanicznego i funkcję tę sprawował

do 1949 roku. Ponadto działał w Stowarzyszeniu Techników Polskich w Wielkiej Brytanii i Polskim Towarzystwie Naukowym na Obczyźnie, jako członek jego Wydziału Przyrodniczego. Po zakończeniu działań wojennych i wznowieniu działalności akademii rektor W. Goetel przez dwa lata prowadził z nim korespondencję dotyczącą wznowienia wykładów. 7 października 1945 roku tak pisał do rektora W. Goetla: „Ze wzmiankowanym odebrałem – 23.09. br. – pismo Pana

fot. Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny - Archiwum Ilustracji

Dokumenty dotyczące rektora S. Skoczyłasa. Pierwszy od lewej akt przysięgi profesorskiej, następny to odręcznie napisany list do Rektora AG w 1947 roku

Rektora z 20-go sierpnia 1945, zapraszając mnie do objęcia mojej katedry Maszyn Górniczych w Akademii Górniczej w Krakowie. Dziękując uprzejmie za pamięć, pospieszam z oświadczeniem, że oczywiście pragnąłbym jak najrychlej znaleźć się znowu wśród Grona Kolegów, by w murach naszej «Alma Mater» prowadzić dalej poruczone mi prace. Muszę jednak przedtem ukończyć podjęte tu przeze mnie obowiązki szkolenia (w oparciu o Angielski Uniwersytet w Londynie) polskich studentów, zwłaszcza odnośnie do bardziej zaawansowanych w studiach, względnie kończących je studentów, których doprowadzenie do złożenia egzaminu dyplomowego wymaga jeszcze pewnego czasu. Wreszcie w myśl zlecenia Rady Akademickich Szkół Technicznych w Londynie jestem opiekunem studentów Wydziału Górniczego i Wydziału Inżynierii Wodno-Lądowej». Jak wiemy, nic z tego nie wyszło. Po pierwsze miał już ukończone 70 lat, a poza tym doskonale sobie zdawał sprawę, że z powodu przedwojennej działalności senackiej, powrót do PRL-owskiej rzeczywistości jest niemożliwy. W 1956 roku wycofał się z życia zawodowego i zamieszkał u córki i zięcia w Swansea w Walii. Jednakże w 1967 roku przeprowadził się do Welwyn Garden City pod Londynem.

Jeszcze przed wojną został odznaczony, między innymi: Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta oraz Brązowym i Srebrnym Medalem „Za Długoletnią Służbę”.

Profesor Stanisław Skoczyłasa zmarł 8 stycznia 1968 roku w Welwyn Garden City. Pochowany został w Krakowie na cmentarzu Rakowickim w grobowcu Łupkowskich i Pniewskich. PAS 26, rząd pld. Jego

córka Kamila Skoczyłasa-Ciszewska była profesorem zwyczajnym i pracowała w AGH, będąc, między innymi: w latach 1964-1966 dziekanem Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego. Pochowana jest w tym samym miejscu.

W 1934 roku Leon Kowalski namalował jego portret rektorski, który podczas działań wojennych został zniszczony. Znamy go tylko z fotografii. W 1959 roku Józef M. Pochwałski namalował nową wersję portretu i znajduje się on w auli głównej AGH.

Źródła do biogramu:

- Akta osobowe (AGH) – Stanisław Skoczyłasa, [foto]
- Bolewski A.: Mobilizacja sił naukowych i organizacyjnych przy powstawaniu oraz inauguracji Akademii Górniczej w Krakowie : z kart historii. Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH 1994, nr 5, s. 5–6
- Bolewski A.: Profesorzy i wychowankowie Akademii Górniczej na obczyźnie. Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH 1994, nr 5, s. 11–12
- Gawroński W.: Słownik biograficzny Wieliczian. Wieliczka 2008, s. 161–162, [foto]
- Kawecki Z.: Rektor prof. inż. Stanisław Skoczyłasa. Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH 1995, nr 19/20, s. 24–25
- Poczet Rektorów AGH : lata [1919–2013] : Stanisław Skoczyłasa (1875–1968), 1928/29–1929/30. Biuletyn AGH 2013 wyd. spec. z okazji 100-lecia powołania Akademii Górniczej, s. 14, [foto]
- Polski Słownik Biograficzny. T. 38/1, z. 157 : Skimborowicz Hipolit – Skowroński Ignacy. Warszawa ; Kraków 1998, s. 213–214
- Waclawik J.: Kronika Wydziału Górniczego 1919–1999. Kraków 1999, s. 117
- Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokolowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 324, [foto]
- Wychowankowie Akademii Górniczej w Krakowie na obczyźnie. Oprac. W. H. Folkierski, J. Leja, Cz. B. Twardowski. Londyn 2001, s. 5, 33, 45, 46–47, 61–62, [foto]
- Z dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1919–1967. Oprac. J. Sulima-Samujtło oraz zespół aut. Kraków 1970, s. 626 (Wydawnictwa Jubileuszowe 1919–1969)